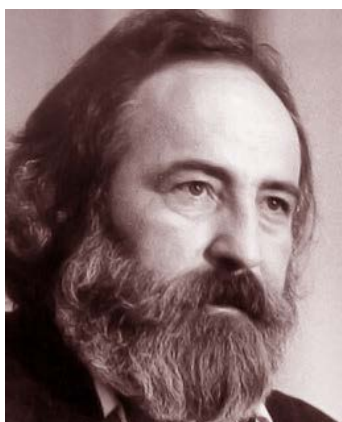

Eugeniu COȘERIU

(27.07.1921, com. Mihăileni, jud. Bălți – 07.09.2002, Tübingen, Germania), lingvist, savant de notorietate internațională. După Liceul de la Bălți studiază la Universitatea din Iași (1939-1940), apoi la Universitatea din Roma (1940-1944), din Padova (1944-1948) și din Milano (1945-1949), unde a învățat limbile clasice și a susținut cu brio doctoratele. Locul care l-a făcut celebru pe Coșeriu este Montevideo din Uruguay (1950-1963), unde a scris cele mai importante volume în domeniul lingvisticii. Din 1963 și până la sfârșitul vieții a fost profesor la Universitatea din Tübingen, Germania. Este considerat un adevărat clasic al lingvisticii teoretice și aplicative. A publicat peste 50 de volume și sute de articole de lingvistică. Cunoștea cca 30 de limbi, vorbea și scria în 11 limbi. În vasta sa operă a abordat probleme-cheie referitoare la istoria limbilor, lingvistica generală, teoria și filozofia limbii etc. Circa 50 de universități din lume i-au acordat titlul doctor honoris causa. A fost membru al Societății de Lingvistică din Paris, al Cercului Lingvistic din New York și al Cercului Lingvistic de la Praga. Cavaler al Ordinului Republicii (1997), Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei și al Academiei Române (1991).

Victor BUCĂTARU

(25.12.1948, Moara de Piatră, raionul Drochia – 12.08.2013, Chișinău), regizor, actor, scenarist. În 1971, a absolvit Facultatea de Actorie și Regie a Institutului de Arte „Gavriil Musicescu” (azi, AMTAP), apoi Cursurile Superioare de Regie de la Moscova, Rusia. A fost regizor la Studioul „Telefilm-Chișinău”. În 1991, a fondat Studioul Independent de Filme. În același an este ales președinte al Uniunii Cineaștilor. A realizat circa 100 de reportaje despre mișcarea de eliberare și renaștere națională din Moldova și peste 50 de filme de ficțiune, documentare și muzicale, printre care „Troiața”, „Luceafărul”, „Miorița”. În 1992, din proprie inițiativă, împreună cu fiul său Sorin, a mers în repetate rânduri la războiul de pe Nistru (1991-1992). Regizor al filmului documentar „Masacrul inocenților sau Cronica unui război uitat” (2013). A obținut premii la mai multe festivaluri de filme pentru cea mai bună regie, a luat Marele Premiu la secțiunea Cadru a Festivalului Internațional de Film Documentar „Cronograf”. În anul 2015, în cadrul aceleiași festival, a fost instituit Premiul „În memoria lui Victor Bucătaru” [9, p. 75].

CRONICA UNUI DIALOG NETERMINAT...

Victor Bucătaru în dialog cu Eugeniu Coșeriu

Elena Ungureanu: Interesați de subiect, am găsit, dintr-o pură întâmplare, câteva secvențe video înregistrate de regizorul Victor Bucătaru cu (mai mult chipul decât discursul în sine) profesorul Eugeniu Coșeriu. Avem convingerea că dacă nu le colectează nimeni, acestor mărturii li se va pierde urma. Le punem la un loc aici, ca să devină parte a memoriei colective.

„Victor Bucătaru: Ce înseamnă această zi pentru Dumneavoastră? [este vorba despre ziua

de 8 iulie 1993, zi în care, prin decizia primăriei nr. 18/12, profesorului Eugeniu Coșeriu i-a fost acordat titlul de cetățean de onoare al municipiului Chișinău – n.n.].

Eugeniu Coșeriu: Cred că am spus-o în cuvântul de la sfârșitul acestei ceremonii. Sunt într-adevăr profund emoționat și aș putea spune că pentru toate motivele pe care le-am spus și că tot ce mă leagă pe mine de pământul acesta și de acest oraș: mă bucură și mă emoționează mai

mult cetățenia de onoare de la Chișinău decât m-ar fi emoționat o cetățenie de onoare de la Roma, de la Paris sau de la Londra.” [1]

Elena Ungureanu: În acele zile, Coșeriu se afla pentru a doua oară la Chișinău (prima dată venise în 1991, cu ocazia acordării titlului de membru de onoare al AȘM), în calitate de invitat la Congresul al XVIII-lea al Academiei Româno-Americane (ARA), care se desfășura pentru prima dată în republică, cu genericul „Moldova: deschideri științifice și culturale spre Vest”, având o anvergură incredibilă pentru acea perioadă (1000 de delegați din 10 țări, inclusiv 400 de peste hotare) [2, p.18]. Gestul de recunoștință al primăriei de la Chișinău, făcut în timpul Congresului ARA (Coșeriu avea mâna în ghips), era unul ieșit din comun, conferind pentru prima dată cetățenie de onoare unei persoane din străinătate (A se vedea Lista tuturor cetățenilor de onoare ai mun. Chișinău [3]).

„Victor Bucătaru: Pomul din ograda părintească de la Mihăileni, la care am fost anul trecut sau doi ani în urmă – vă mai amintiți măcar în vis de el?

Eugeniu Coșeriu: Da, a rămas... Din nefericire, din toți pomii pe care îi aveam în grădină, a rămas un singur nuc în ograda părintească... Nu mai este nici casa, nu mai este nici fântâna – și fântâna a fost astupată... Însă totuși am

recunoscut locurile, s-au recunoscut imediat, și am recunoscut și acest nuc. Și mai mult, spun eu, l-am mângâiat și am avut impresia că și el m-a recunoscut pe mine.” [4]

„Victor Bucătaru: La Mihăileni aveți un loc care, după cum spuneți Dumneavoastră, vă urmărește în vis, îl mai mângâiați, n-ați vrea să aveți în afară de această Diplomă de cetățean de onoare a orașului Chișinău, un nuc și la Chișinău?

Eugeniu Coșeriu: Tare mi-ar plăcea să am un nuc și la Chișinău, da, da, și un nuc sau și un cireș, și un zarzăr, aicea la Chișinău – tare mi-ar plăcea”. [5]

Elena Ungureanu: Cele trei fragmente de mai sus au fost transcrise urmărindu-se secvențele video postate de regizorul Victor Bucătaru pe Facebook la 18 mai 2011, adică după o lungă perioadă după consumarea evenimentului (18 ani mai târziu), fiind însoțite de scurte texte descriptive intitulate: „Cronica din secolul trecut” și „Nucul de la Mihăileni. Eugeniu Coșeriu, 1993”. Surpriza a fost cu atât mai mare cu cât înregistrări video cu marele lingvist de origine basarabeană sunt foarte puține, iar căldura pe care o emană în acest interviu (fragmentat și, cel mai probabil, neîncheiat) e de neprețuit.

Încă o mențiune despre acea memorabilă revenire acasă (cu popasuri „de onorare” la Chișinău, unde l-a întâlnit cu o bucurie nemărgini-

Eugeniu Coșeriu interviuat de regizorul Victor Bucătaru (8 iulie 1993)

Eugeniu Coșeriu (în centru), cu ocazia conferirii titlului de cetățean de onoare al mun. Chișinău

tă toată elita intelectuală din Basarabia) o găsim și în articolul semnat de Dumitru Irimia, publicat în revista *Limba Română*: „Un an mai târziu, în ședința solemnă a Consiliului Municipal, cu ocazia decernării titlului de cetățean de onoare al municipiului Chișinău, profesorul Eugen Coșeriu avea să răspundă, încărcat de emoție, celor care îi mulțumiseră pentru a fi făcut cunoscut lumii și a fi apărat «existența, specificul și geniul poporului român»: «Nu trebuie să-mi mulțumiți mie. Mulțumirile vi se cuvin dumneavoastră tuturor, celor care ați rămas aici. Eu, după câțiva ani de dificultăți, mi-am croit drum în toată libertatea și m-am dezvoltat ca om de

știință în toată libertatea și mi-am apărat ființa umană în toată libertatea. Dumneavoastră, intelectuali, Valentin Mândăcanu, Mihai Cimpoi, Ion Dumeniuk, Grigore Vieru, țăranul român din Basarabia, Anatol Ciobanu, Silviu Berejan, poetul Dumitru Matcovschi, profesorul de la catedră, ați apărat, vreme de peste 50 de ani, ființa limbii române, ființa noastră națională, cu toată cizma rusească pe grumaz» [6, p. 10-11].

Pentru un tablou mai complet, e cazul să amintim că Eugeniu Coșeriu se numără printre cei peste 70 de cetățeni de onoare ai municipiului Chișinău, care au fost protagoniști ai unei frumoase expoziții de postere organizate

Monumentul lui Coșeriu din satul de baștină Mihăileni

de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în cadrul Festivalului „Te salut, Chișinău”, pe Aleea Pietonală de pe bd. Grigore Vieru din inima capitalei Chișinăului (18 iulie 2023).

Amintim, de asemenea, că Editura „Știința” din Chișinău a tipărit un impresionant volum, lansat cu prilejul centenarului Coșeriu, la 27 iulie 2021, la BM „B.P. Hasdeu [7]. În cadrul Centrului de Studii Filologice „Eugeniu Coșeriu” al Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova (creat prin Decizia Senatului USM din 28.06.2022) a ieșit de sub tipar o carte care inserează o amplă biografie a marelui om de cultură [8]. Din 2004, orașul care l-a întâmpinat ca pe cel mai important oaspete avut vreodată – are o stradă cu numele Acad. Eugeniu Coșeriu, care se află în sectorul Râșcani (denumită astfel prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 11/49 din 17.04. 2004). Un nuc, un cireș și un zarzăr sădiți pe această stradă de la o margine a urbei ar putea fi un modest gest de recunoștință față de un Mare om de cultură. Dar poate Magistrului nici nu i-ar fi trebuit mai mult.

Referințe bibliografice:

1. Bucătaru, Victor: pagină de Facebook. <https://www.facebook.com/100001031557841/video->

[os/198434200200964/](https://www.facebook.com/100001031557841/video-os/198434200200964/) (video I)

2. Rotaru, Tatiana. *30 de ani de la evenimentul ce a anunțat vocația occidentală a științei moldovenești – Congresul Academiei Româno-Americane de Arte și Științe*. În: *Akadosmos*. 2023, nr. 2. http://akadosmos.asm.md/files/16-18_0.pdf

3. *Cetățeni de onoare ai municipiului Chișinău*: Expoziție-poster. Chișinău, 2023, p. 23. <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/444>

4. Bucătaru, Victor: pagină de Facebook. <https://www.facebook.com/vbucataru/videos/198406236870427> (video II)

5. Bucătaru, Victor: pagină de Facebook. <https://www.facebook.com/vbucataru/videos/198385553539162> (video III)

6. Irimia, Dumitru. *Apărător al unității și identității limbii și culturii românești*. În: *Limba Română: În memoria Eugeniu Coșeriu: Fără Magistru*. 2002, nr. 10, p. 10-11. <https://limbaromana.md/numere/d53.pdf>

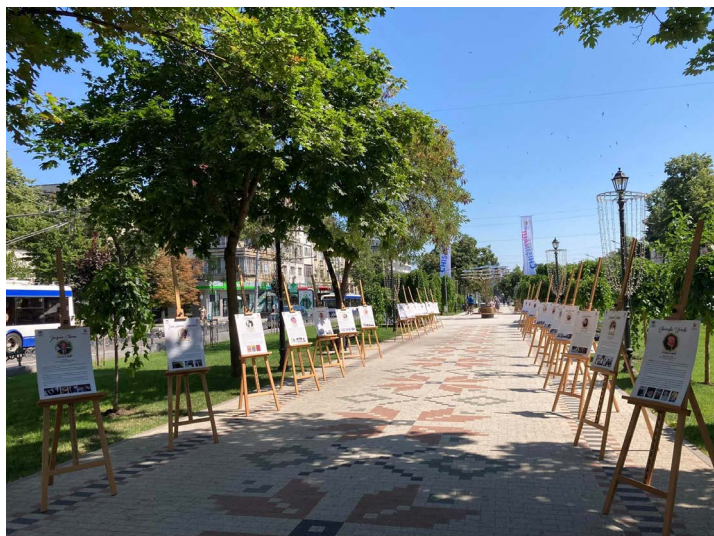
7. *Destine de lingviști. Oameni care au fost*. Autori: Aurelia Hanganu, Elena Ungureanu, Elena Varzari. Chișinău: USM, 2023. 260 p.

8. *Eugeniu Coșeriu: vocația universalității*. Ediție de Gheorghe Popa. Chișinău: Știința, 2021. 484 p.

9. Kulikovski, Lidia; Răileanu, Ana. *Chișinăul în plăci memoriale*: Catalog-album. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2023. 428 p.

Elena UNGUREANU

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Expoziția „Cetățeni de onoare ai mun. Chișinău”, Aleea pietonală de pe bd. Grigore Vieru (18 iulie 2023).
Poster dedicat lui Eugeniu Coșeriu, cetățean de onoare al municipiului Chișinău